

Läsfrämjande för barn och unga

Region Skånes kulturförvaltning 2024

Innehåll

Läsfrämjande för barn och unga	1
Innehåll.....	2
Sammanfattning.....	4
Inledning	5
Bakgrund	5
Sjunkande resultat i läsförståelse	5
Vad säger forskningen om läsningens betydelse för barn?	6
Vad är läsfrämjande?	8
Sammanhanget avgör	8
Språk- och läsfrämjande	9
Läsfrämjande genom vuxna	9
Litteratur och skrivande.....	9
Läsfrämjande och demokrati	9
Läsfrämjande och MIK	10
Nationella mål för litteratur- och läsfrämjande.....	11
Läsning – hela samhällets ansvar	11
Kulturrådets uppdrag och insatser	13
Samverkan på många nivåer	14
Handlingsprogram för läsfrämjande	14
Läsfrämjande uppdrag och insatser.....	14
Läsfrämjande för barn och unga genom Region Skånes kulturförvaltning.....	16
Folkbiblioteken i Skåne	16
Prioriterade målgrupper.....	17
Folkbiblioteken som motorer i det läsfrämjande arbetet	17
Den regionala biblioteksverksamheten i Skåne	18
Sökbara stöd till biblioteksutveckling	19
Kompetensutveckling och omvärldsbevakning	20
Läsfrämjandelyftet Skåne	22

Processtöd och nätverk.....	23
Bokstart Skåne	24
Slutsatser och utvecklingsspår.....	26
Stimulera och stödja läsfrämjande arbete med fokus på de prioriterade målgrupperna	27
Stärka det läsfrämjande nätverket i Skåne	28
Främja barns och ungas delaktighet	29
Främja social läsning och berättande som skapar gemenskap ...	30
Andra språk- och läsfrämjande insatser genom Region Skånes kulturförvaltning.....	32
Litteratur och serier	32
Bildkonst, form och design.....	36
Film och digitala spel.....	37
Folkbildning	39
Kultur och hälsa	40
Kulturarv.....	41
Scenkonst och musik.....	41
Nationella minoriteter	44
Bilaga	47

Sammanfattning

Läsning är viktigt för barns kognitiva utveckling, sociala och psykiska utveckling, hälsa och välmående. Läsning kan också bidra till att skapa delaktighet och inkludering i samhället. Samtidigt visar många studier under senare år att barns läsförståelse och läsmotivation minskar.

I Sverige finns det nationella mål för läsning och en bred samverkan kring läsfrämjande, på nationell, regional och kommunal nivå, som ska se till att alla ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga. Folkbiblioteken är viktiga aktörer för att nå barn och unga med läsning och litteratur.

Region Skånes kulturförvaltning bedriver ett brett språk- och läsfrämjande arbete inom flera verksamhetsområden genom olika kulturstöd och insatser, men främst genom den regionala biblioteksverksamhetens olika former av stöd till de skånska folkbiblioteken, exempelvis när det gäller kompetensutveckling, nätverk och utvecklingsprojekt.

Den regionala biblioteksverksamheten har fyra utvecklingsspår inom området läsfrämjande för barn och unga:

- Stimulera och stödja läsfrämjande arbete med fokus på prioriterade målgrupper
- Stärka det läsfrämjande nätverket i Skåne
- Främja barns och ungas delaktighet
- Främja social läsning och berättande som skapar gemenskap

Inledning

Region Skånes kulturförvaltning arbetar med området läsfrämjande för barn och unga i Skåne genom den regionala biblioteksverksamhetens olika former av insatser och stöd till folkbiblioteken, samt genom läsfrämjande insatser inom verksamhetsområdena Litteratur och serier, Bildkonst, form och design, Film och digitala spel, Folkbildning, Kultur och hälsa, Kulturarv, Scenkonst och musik och Nationella minoriteter.

Syftet med denna text är att ge en aktuell bild av Region Skånes läsfrämjande arbete för barn och unga och att sätta det i ett större sammanhang.

Dokumentet innehåller länkar till aktuella exempel och artiklar, bland annat om pågående läsfrämjande satsningar och projekt som finansieras och/eller drivs av Region Skåne.

Texten inleds med en bakgrund som ger en överblick över aktuell forskning, lyfter relevanta definitioner och de nationella målen för läsning. I bakgrunden finns också en beskrivning av aktörer och uppdrag som samspelar inom det läsfrämjande området i Sverige.

Bakgrund

Sjunkande resultat i läsförståelse

Under de senaste åren har larmrapporterna om barns och ungas sjunkande läsförmåga och läsmotivation varit många.

Den internationella kunskapsundersökningen PISA (Programme for International Student Assessment) 2022 visar att elever i Sverige har försämrat sina resultat i både matematik och läsförståelse, jämfört med PISA 2018. ([PISA 2022, Skolverket](#))

De svenska resultaten i matematik och läsförståelse är tillbaka på samma nivåer som 2012, då Sverige uppnådde sina hittills sämsta resultat i dessa ämnesområden. PISA har genomförts sedan 2000 och undersöker 15-åriga elevers kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap.

Även bland fjärdeklassarna pekar resultaten neråt. Den internationella studien PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) 2021 visade att svenska elever i årskurs 4 hade försämrat sina resultat i läsförståelse sedan PIRLS 2016, och att andelen lågpresterande elever hade ökat. (PIRLS 2021, Skolverket)

Undersökningen visade också att svenska elevers inställning till läsning är mindre positiv än inställningen bland länderna i EU/OECD i genomsnitt.

PIRLS 2021 visar dessutom, precis som andra tidigare studier, att socioekonomisk bakgrund har stor betydelse för resultaten. Elever med en relativt lägre grad av hemresurser presterar i genomsnitt sämre i läsförståelse än elever med en högre grad av hemresurser.

Det finns också ljuspunkter. Mediemyndighetens undersökning av ungas medievanor Ungar & medier 2023 visar att den dagliga läsningen av böcker och tidningar har ökat 2022 jämfört med 2020, i alla åldrar och bland både pojkar och flickor. (Ungar & medier 2023, Mediemyndigheten)

Sedan frågan om läsning ställdes första gången i datainsamlingen år 2012 har läsningen tidigare minskat successivt. Den trenden ser alltså ut att ha vänt eller stannat av.

Vad säger forskningen om läsningens betydelse för barn?

Det finns omfattande vetenskapligt stöd för att högläsning och läsning ger barn en mängd fördelar i livet.

Läsning har en positiv effekt på barns kognitiva utveckling, sociala och psykiska utveckling, hälsa och välmående. Läsning kan också bidra till att kompensera för socioekonomiska faktorer och föräldrars utbildningsnivå när det gäller barns skolresultat.

En internationell forskningssammanställning om barn och läsning, The benefits of reading, gjord 2022 av den brittiska organisationen BookTrust, lyfter följande resultat:

- Läsningens positiva effekt på barns kognitiva utveckling gäller inte bara ordförråd och språkutveckling, utan också matematik och problemlösning. Till exempel får ett barn som ofta tar del av så kallad delad läsning (högläsning eller dialogläsning) vid 1–2 års ålder bättre resultat i läsning, stavning, grammatik och matematik vid 8–11 års ålder.
- Den påverkan som frivillig läsning på fritiden, så kallad lustläsning, har på barns resultat när det gäller ordförråd, matematik och stavning vid 16 års ålder är fyra gånger större än effekten av föräldrars utbildningsnivå och socioekonomiska status.
- Barn som regelbundet läser för nöjes skull har bättre självkänsla och lägre nivåer av känslomässiga problem som hyperaktivitet och uppmärksamhetsstörning. Läsningen stärker barns sociala utveckling och psykiska hälsa. Forskningen visar att läsning gör barn lyckligare.
- När det gäller små barn så fungerar delad läsning stärkande för anknytningen mellan barn och förälder, något som är mycket viktigt för barnets utveckling. Den delade läsningen sänker också föräldrarnas stressnivåer, vilket gör det lättare att vara omhändertagande och lyhörd mot barnet.
- Barn som läser eller blir lästa för utvecklar mer empati, bland annat eftersom berättelserna de tar del av ger dem möjlighet att möta och förstå andra människors upplevelser.

- Barn som läser blir mer kreativa och fantasifulla. Det beror bland annat på att de i läsningen ständigt omprövar sina förväntningar på vad som ska hända, vilket tränar deras flexibilitet, öppenhet för nya situationer och tolkningar samt problemlösningsförmåga.

Vad är läsfrämjande?

Enligt Kulturrådet, som är den myndighet i Sverige som har i uppdrag att initiera, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse, är läsfrämjande att:

- ta bort hinder för läsning och öppna vägar till litteratur
- bidra till att människor kan utveckla alla sina språk
- stärka läsarens självförtroende och läsaridentitet
- öka tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar
- ge fler möjlighet till en konstnärlig upplevelse genom litteratur

(Främja läsning. Handlingsprogram för läsfrämjande 2019, Kulturrådet)

Sammanhanget avgör

Läsfrämjande är således ett brett begrepp som kan betyda olika saker beroende på sammanhang och målgrupp. Det kan handla om något direkt, en aktivitet med målet att någon ska lära sig läsa, eller att få en redan läskunnig person att plocka upp en bok. Men det kan också vara något mer indirekt, som att arbeta för att en viss målgrupp ska känna sig hemma i en biblioteksmiljö eller se till att text anpassas för personer med funktionsnedsättningar.

Språk- och läsfrämjande

När det gäller små barn används ofta begreppet *språk- och läsfrämjande*. Då inkluderas all stimulans av det lilla barnets språkutveckling. Det kan till exempel handla om rim och ramsor, sång och rytmik, tecken och rörelser, eller så kallad dialog- eller pratläsning med de allra minsta. Språkutvecklingen är en förutsättning för läsandet, men läsandet bidrar sedan till att fortsätta utveckla en människas språk under hela livet. För flerspråkiga barn kan läsning bidra till att stärka och utveckla alla språken.

Läsfrämjande genom vuxna

Föräldrar och andra vuxna runt barnen är en lika viktig målgrupp som barnen själva. Att arbeta läsfrämjande med vuxna är också ett sätt att skapa läsande förebilder, en läsande hemmiljö och en läsande samhällskultur – alltså är läsfrämjande med vuxna ett indirekt läsfrämjande för barn och unga.

Litteratur och skrivande

Att öka tillgången till en mångfald av litteratur är också läsfrämjande. Därför är de aktörer som skapar och tillhandahåller litteraturen en viktig del av det läs- och litteraturfrämjande systemet. Dessutom är skrivande en effektiv form av läsfrämjande, inte minst för unga, där intresset för skrivande kan vara vägen till litteraturen och läsningen.

Läsfrämjande och demokrati

Läsfrämjande har en lång historia i Sverige, men motiv och aktörer har skiftat över tid.

Idag ses läsning som en grundläggande förmåga och rättighet. Läsning bildar, utbildar och formar oss, gör oss mer empatiska och utvecklar fantasin. I vissa sammanhang är läsning hälsofrämjande. Särskilt hos barn ses läsning som ett redskap för att utveckla även andra förmågor. När det gäller barn lyfts också hur läsning kan stärka barns chanser i livet. Man talar om läsglädje och den konstnärliga upplevelsen av litteratur, dock något mer sällan. Ur ett

samhällsperspektiv handlar det ofta om delaktighet, och om hur ökad läsning kan bidra till samhällsgemenskapen. Men det som ofta nämns först när man lyfter vikten av läsfrämjande är att läsningen är viktig för demokratin.

”Att läsning var ett av verktygen i folkrörelsernas kamp för politisk förändring kring sekelskiftet 1900, är en förklaring till den starka retoriska koppling som fortfarande finns mellan demokrati och läsning i Sverige.

Läsfrämjandet har under 1900-talet genomgått en rad förändringar. Ansvar för människors läsning har flyttat från folkrörelser, folkbildning och religiösa samfund till kulturpolitiken, i form av politiska åtgärder och institutioner som folkbibliotek. Civilsamhället samt studieförbunden är fortfarande drivande läsfrämjande aktörer, ofta med ekonomiskt stöd från det offentliga.” (Läsning – lösningen på samhällets problem? - Digiteket 2023)

Läsfrämjande och MIK

För att möta de utmaningar som demokratin ställs inför idag, så behöver läsningen sättas i en bredare kontext. Desinformation, påverkanskampanjer och tekniska möjligheter att skapa trovärdig falsk information i alla former av medier och miljöer där barn och unga vistas, är bara några av de företeelser som gör det nödvändigt att lyfta in medie- och informationskunnighet, MIK, i det läsfrämjande sammanhanget. Omvänt så är en välutvecklad läsförmåga och läsförståelse också en förutsättning för medie- och informationskunnigheten. Exempelvis krävs det en grundad läsförståelse för att kunna identifiera texter som är AI-genererade. Arbetet med MIK och läsfrämjande är tätt sammanlänkade.

I artikeln Vi lever i en tid som kräver goda läsare i DN 2021 skriver idéhistorikern Sven-Eric Liedman:

”Texten är ett nödvändigt redskap för att utveckla det kritiska sinnet. Bara genom att resonera om texter, jämföra texter med andra texter och pröva deras påståenden mot verkligheten kan vi säga något om deras trovärdighet /.../ Men hur ska detta kunna utvecklas om man inte kan tillgodogöra sig en någorlunda komplex text? Läsningen är en nödvändig betingelse för en rimligt förnuftig verklighetsuppfattning.”

Nationella mål för litteratur- och läsfrämjande

Sverige har sedan 2013 följande nationella mål för politiken för litteratur- och läsfrämjande:

”Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Statens samlade insatser för att nå det övergripande målet ska syfta till att läsförmågan förbättras jämfört med idag, fler än idag regelbundet tar del av både fack- och skönlitteratur, och kunskapen om läsningens betydelse för utbildning, bildning och delaktighet i samhällslivet ökar jämfört med idag.” (Regeringens proposition 2013/14:3 Läs för livet)

De nationella målen är styrande för de statliga myndigheternas arbete, och ska inspirera och vägleda kommuner och regioner. De kan också fungera som inspiration för aktörer i det civila samhället.

Läsning – hela samhällets ansvar

Det läsfrämjande ekosystemet i Sverige består av många aktörer som verkar på olika nivåer, i såväl det offentliga som det privata och som kan utgöras av ideella likaväl som kommersiella krafter.

På statlig nivå uttrycks en vilja att se läsning och läsfrämjande som en angelägenhet för många, och det finns stöd i forskningen för att det ger goda resultat när aktörer från olika delar av samhället samverkar i det läsfrämjande arbetet. (Läsfrämjandets geografi, Hanna Carlsson, Digiteket 2024)

Läsdelegationens betänkande från 2018, *Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället*, [Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället \(regeringen.se\)](#), lyfter vikten av samverkan mellan olika aktörer i samhället för att främja barns och ungas läsning.

Läsdelegationens uppdrag från regeringen var att samla aktörer runt insatser för barns och ungas läsning inom och utanför skolan med syftet att skapa mer likvärdiga förutsättningar för alla barn och unga att nå en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsupplevelser.

Utvecklingsområden som pekas ut i betänkandet är: små barns språkutveckling, läsning i skolan och på fritidshemmen, skolbibliotek och läsning, läsning på lov, bibliotek och läsfrämjande, läsande förebilder samt uppföljning och samverkan.

Flera av Läsdelegationens förslag har sedermera blivit verklighet. Bland annat har ett *Läsråd* inrättats inom Kulturrådet, ([Läsrådet, kulturradet.se](#)), med uppgift är att stärka samverkan kring barns och ungas läsning. Läsrådet har också i uppdrag att vartannat år utse en *Läsambassadör*, [Läsambassadören - Kulturrådet \(kulturradet.se\)](#). I uppdraget som Läsambassadör ingår att inspirera barn och unga till läsning och vara en läsande förebild. Författaren och kulturskribenten [Nioosha Shams är Läsambassadör 2022–2024](#).

Ett nationellt *Läsfrämjandelyft för folkbibliotek*, [Läsfrämjandelyft för folkbibliotek \(kulturradet.se\)](#), genomfördes 2021–2023.

Läsfrämjandelyftet får i praktiken en fortsättning under hela 2024 genom ett bidrag som kunde rekvireras av regioner och kommuner i slutet av 2023 för kompetenshöjande insatser för bibliotekspersonal inom läs- och litteraturfrämjande för barn och unga.

Regeringen föreslår också satsningar på *bemannade skolbibliotek*, stärkt läsundervisning i förskola och skola och kompetensutveckling i språk-, läs- och skrivutveckling för förskolan, förskoleklass och lågstadiet via Skolverket i 2024 års budget. ([Budgetpropositionen för 2024, 2024/24:1](#))

Den 1 februari 2024 beslutade Regeringen att avsätta 40 miljoner kronor årligen 2024–2026 för insatser på folkbibliotekens läsfrämjande arbete för barn och unga. [Satsning på folkbibliotekens läsfrämjande arbete - Regeringen.se](#)

Med början i september 2024 utlyser Kulturrådet ett nytt bidrag: [Mer läsning – utvecklingsbidrag för främjande av litteratur och läsning](#). Bidraget kan sökas av offentliga aktörer och vänder sig framför allt till folkbibliotek, men även andra kommunala aktörer samt regioner. I 2024 års bidragsomgång kommer bland annat ansökningar om läsfrämjande insatser för unga och unga vuxna i områden med socioekonomiska utmaningar att prioriteras.

I mars 2024 kom rapporten [Stärk läsning för unga](#), framtagen av Kulturrådet med stöd av Läsrådet. Rapporten beskriver vad som krävs för att stärka läsfrämjande insatser för unga i områden med socioekonomiska utmaningar och vilka förutsättningar som behöver vara på plats för att läsfrämjande satsningar ska lyckas. Den följdes i april 2024 av rapporten [Att främja läsning för unga](#), en kunskapsöversikt från Kulturrådet om läsfrämjande för unga i områden med socioekonomiska utmaningar.

Kulturrådets uppdrag och insatser

Kulturrådet ansvarar för bidragsgivning till läs- och litteraturfrämjande insatser, samt till regionernas läs- och litteraturfrämjande verksamhet genom Kultursamverkansmodellen, bland annat till de regionala biblioteksverksamheterna. Kulturrådet ger också inköpsstöd för litteraturinköp till folk- och skolbibliotek, samt stöd till utgivning och distribution av litteratur till bibliotek. Myndigheten arbetar även med att följa upp och sprida kunskap om läsfrämjande metoder och forskning.

Kulturrådets ansvar för läsfrämjande omfattar verksamhet som ligger utanför skolan. Dock har de olika läsfrämjande aktörer som får stöd från, eller träffas av Kulturrådets insatser, ofta samarbeten med

förskola, skola och skolbibliotek. Ett sådant exempel är folkbiblioteken, som har många olika former av läsfrämjande samverkan med förskola och skola på lokal nivå i kommunerna.

Samverkan på många nivåer

Kulturrådet utför sitt läsfrämjande uppdrag i samverkan med andra relevanta myndigheter och civilsamhället. De samverkar bland annat med de statliga myndigheterna Skolverket, Myndigheten för tillgängliga medier (MTM), Kungliga biblioteket (KB) och Socialstyrelsen, med regionerna, kommunerna och med andra läsfrämjande aktörer som föreningar, stiftelser, förlag och utbildningsaktörer, bland många andra.

Handlingsprogram för läsfrämjande

Utgångspunkten för Kulturrådets läsfrämjande arbete är ett handlingsprogram för läsfrämjande, *Främja läsning*, [Främja läsning \(kulturradet.se\)](http://kulturradet.se). Det togs först fram 2014, i dialog med andra myndigheter, folkbildningsförbund, bibliotek och andra centrala läsfrämjande aktörer, och uppdaterades 2019.

Prioriterade insatser är de som vänder sig till:

- barn och unga
- personer med annat modersmål än svenska
- personer som tillhör någon av de nationella minoriteterna
- personer som har en funktionsnedsättning
- personer som inte läser, eller läser i liten omfattning

Läsfrämjande uppdrag och insatser

Några av de läsfrämjande uppdrag och insatser som Kulturrådet ansvarar för är tidigare nämnda Läsrådet, Läsambassadören och Läsfrämjandelyftet, men också Astrid Lindgren Memorial Award, ALMA-priset. Det delas ut varje år till en person eller organisation som bidrar till litteraturens betydelse för barn och unga över hela världen. Prissumman på fem miljoner svenska kronor gör priset till världens största i sitt slag.

Ett nytt regeringsuppdrag från 2024 till Kulturrådet är att tillsammans med Skolverket ta fram läslistor med olika typer av litteratur, bland annat svenska och internationella klassiker. Läslistorna ska vara uppdelade utifrån skolform och fungera som stöd för förskollärare och lärare i skolväsendet när de väljer litteratur för sin undervisning. ([Kulturrådets regleringsbrev 2024](#))

Digiteket – en del av Läsfrämjandelyftet

Digiteket är en plattform för digital fortbildning och inspiration vars främsta syfte är att öka kompetensen hos bibliotekspersonal gällande digital kompetens, medie- och informationskunnighet, MIK, samt läs- och litteraturfrämjande. Digiteket är en nationell bibliotekstjänst som drivs av en redaktion på Malmö stadsbibliotek på uppdrag av Kungliga biblioteket, KB, i samverkan med Kulturrådet. Digitekets redaktion producerar kurser och artiklar i nära samarbete med bibliotekspersonal, regionala biblioteksverksamheter, forskare och andra relevanta aktörer.

Digiteket har fått en framträdande roll i folkbibliotekspersonalens kompetensutveckling inom läs- och litteraturfrämjande för barn och unga genom Läsfrämjandelyftet. Plattformen innehåller en mängd vetenskapliga artiklar, aktuella verksamhetsexempel, poddar och metodmaterial inom området läs- och litteraturfrämjande.

Bokstart

Kulturrådet ansvarar också för den nationella språk- och läsfrämjande satsningen Bokstart, som har funnits i Sverige sedan 2014. Bokstart vänder sig till föräldrar och vuxna i små barns närhet, med syfte att tidigt stimulera språkutveckling. Föräldrar uppmuntras att prata, läsa, sjunga, rimma och ramsa med barnet. På så sätt utvecklas barnets språk och läsintresse. Bokstart bygger på samverkan mellan folkbibliotek, barnhälsovård och förskola som alla har ett uppdrag att arbeta med små barns språkutveckling. Bokstart finns i hela landet, bland annat i form av olika regionala och kommunala Bokstartprojekt, och växer för varje år. ([Bokstart.se](#))

Läsfrämjande för barn och unga genom Region Skånes kulturförvaltning

På regional nivå är det framför allt de regionala biblioteksverksamheterna i alla Sveriges regioner, som arbetar för att på olika sätt främja läsning genom stöd till folkbiblioteken.

De regionala biblioteksverksamheternas uppdrag beskrivs i Bibliotekslagen:

”Varje region /.../ ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.” (Bibliotekslag 2013:801, §11).

De regionala biblioteksverksamheterna är en del av det allmänna biblioteksväsendet, och omfattas således även av ändamålsparagrafen i bibliotekslagen, som slår fast att:

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.”

Folkbiblioteken i Skåne

Folkbiblioteken i de 33 skånska kommunerna är målgruppen för den regionala biblioteksverksamheten i Skåne, och det är främst genom dessa som verksamheten kan verka läsfrämjande för barn och unga.

Folkbiblioteken ska enligt Bibliotekslagen särskilt främja läsning och tillgång till litteratur, och det läsfrämjande uppdraget är särskilt tydligt när det gäller barn och unga.

”Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.” Bibliotekslag 2013:801, §8

Prioriterade målgrupper

Bibliotekslagen slår också fast att prioriterade grupper för biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet är:

- personer med funktionsnedsättning
- de nationella minoriteterna
- personer som har annat modersmål än svenska

Det innebär att barn och unga från dessa tre grupper är dubbelt prioriterade i folkbibliotekens läs- och litteraturfrämjande arbete, och att den regionala biblioteksverksamheten så långt det är möjligt i alla insatser särskilt lyfter dessa barns behov.

Folkbiblioteken som motorer i det läsfrämjande arbetet

Folkbibliotek ska enligt lagen finnas i alla kommuner, och förutom huvudbibliotek finns det filialer, stadsdels- och områdesbibliotek. I Skånes 33 kommuner finns det cirka 150 folkbibliotek och 11 bokbussar. Dessutom finns det sammanlagt över 40 lådcyklar eller mindre biblioteksbilar som bibliotekspersonalen använder för att åka ut och möta människor på olika platser i sin uppsökande verksamhet. Cirka 800 personer arbetar på de skånska folkbiblioteken.

Biblioteken samverkar med en mängd lokala aktörer i det läsfrämjande arbetet när det gäller barn och unga, exempelvis skolor, skolbibliotek och förskolor där man samarbetar kring klassbesök på biblioteken, bokprat i skolan, förskolbibliotek, kapprumsbibliotek, gåvoböcker, sagostunder och gemensamma läsfrämjande insatser, som tävlingar, kalas och bokparader, för att nämna några exempel.

De skånska folkbiblioteken samarbetar också med exempelvis kulturskola, fritidshem, fritidsgårdar, öppna förskolor,

barnhälsovård, föreningar, bostadsbolag, socialtjänst, studieförbund, författare och många andra aktörer. Regeringens proposition Läs för livet (Proposition 2013/14:3, s. 34) beskriver folkbiblioteken som ”de lokala och regionala motorerna i det läsfrämjande arbetet”.

Den nationella biblioteksstatistiken visar att skånska folkbibliotek under 2023 höll i 419 bebisträffar, 1065 bokprat, 1834 sagostunder, 328 bokcirkelträffar för skånska barn och ungdomar. (Biblioteksstatistik 2023, Kungliga biblioteket)

Den regionala biblioteksverksamheten i Skåne

Den regionala biblioteksverksamheten i Skåne har sin hemvist på Region Skånes kulturförvaltning. (Biblioteksutveckling, Region Skåne).

Regional biblioteksverksamhet verkar i nära samspel med övriga konst- och kulturområden som omfattas av den regionala kulturplanen. Verksamheten riktar sig främst till folkbiblioteken i Skåne, men samverkar också med andra bibliotekstyper och viktiga aktörer inom biblioteksväsendet på regional, nationell och internationell nivå.

Verksamheten finansieras av både regionala och statliga anslag enligt kultursamverkansmodellen, samt tillfälliga statliga projektbidrag på biblioteksområdet. Under 2023 utgjorde det regionala bidraget cirka 60 procent av verksamhetens totala budget på cirka 11,5 miljoner kronor, och det statliga bidraget cirka 40 procent.

Den regionala biblioteksverksamheten styrs av en regional biblioteksplan som gäller 2022–2025, Bibliotek för alla genom hela livet. Planen omfattar även Sjukhusbiblioteken i Region Skåne.

Stöd till bibliotekens läsfrämjande för barn och unga är en viktig del av den regionala biblioteksverksamhetens uppdrag och beskrivs under utvecklingsområdet *Bibliotek för lärande och läsande*, i

biblioteksplanen:

”Att stimulera barns och ungas läsning och språkutveckling är ett fokusområde för flera bibliotekstyper och också ett område för bred samverkan både inom och utanför bibliotekssektorn, exempelvis med förskolor, skolor, skolbibliotek och barnhälsovården.”

Den regionala biblioteksverksamheten är en resurs för de skånska folkbibliotekens läsfrämjande arbete på flera olika sätt – genom kompetensutvecklingsinsatser, utvecklingsprocesser, nätverk, mötesplatser, inspiration och omvärldsbevakning. Många av insatserna syftar till att på olika sätt uppmuntra och underlätta bibliotekens samverkan med andra aktörer. Genom samverkan kan biblioteken nå fler och på ett sätt som är anpassat efter olika målgruppers behov.

Sökbara stöd till biblioteksutveckling

Den regionala biblioteksverksamheten i Skåne har olika former av sökbara medel, som biblioteken kan använda för att utveckla sin verksamhet eller till kompetensutveckling och kunskapsdelning: Experimentspåret, Projektspåret och Lärandespåret. (Stöd att söka inom biblioteksutveckling, Region Skåne)

Det är ett fåtal regionala biblioteksverksamheter i Sverige som har sökbara medel, och Region Skåne är den region som i allra störst utsträckning använder denna metod för biblioteksutveckling.

Under 2023 fördelades cirka 3,6 miljoner kronor i utvecklingsstöd från den regionala biblioteksverksamheten till 40 olika projekt, varav cirka 2,1 miljoner kronor till projekt inom området läsfrämjande med barn och unga. (Beviljade stöd till biblioteksutveckling, Region Skåne) Antalet ansökningar, både totalt och inom området läsfrämjande för barn och unga, har ökat under de senaste åren.

Utvecklarna från den regionala biblioteksverksamheten följer bibliotekens arbete under hela projekttiden, och kan bistå med information, kontakter och metoder som hjälper biblioteken framåt. Utvecklarna föreslår och skapar också tillfällen där biblioteken delar med sig av erfarenheter och kunskaper från projektarbetet, som nätverksträffar, webinarier och konferenser.

Alla projekt lyfts i artiklar och intervjuer på Region Skånes webb, i nyhetsbrev och utskick, som ett sätt att sprida idéer och göra de skånska bibliotekens läsfrämjande arbete känt regionalt och nationellt: Nyheter biblioteksutveckling, Region Skåne.

Under perioden 2018–2023 kunde kommunerna söka projektstöd från Kulturrådet genom Stärkta bibliotek, ett regeringsuppdrag som syftade till att öka utbudet och tillgängligheten till biblioteksverksamhet i hela landet. (Stärkta bibliotek, Kulturrådet 2023).

Genom satsningen fördelades mellan 220 och 75 miljoner årligen till olika projekt på de svenska folkbiblioteken, bland annat inom området läsfrämjande för barn och unga. Som exempel fick de skånska kommunerna under 2023 sammanlagt drygt 11 miljoner i bidrag från Stärkta bibliotek, bland annat för projekt riktade till målgruppen barn och unga. Att Stärkta bibliotek har avslutats kan leda till att antalet ansökningar till de regionala biblioteksutvecklingsstöden ökar ytterligare under 2024.

Kompetensutveckling och omvärldsbevakning

Den regionala biblioteksverksamheten erbjuder olika former av kompetensutvecklingsinsatser till biblioteken i Skåne, som kurser, konferenser, digitala fortbildningstillfällen och nätverksträffar, totalt mellan 20 och 30 tillfällen per år. De riktar sig främst till folkbibliotekspersonal, men är i de allra flesta fall öppna även för personal från andra bibliotekstyper, som skolbibliotek och sjukhusbibliotek. Många av tillfällena är också öppna för andra läsfrämjande aktörer som samarbetar och samverkar med

folkbiblioteken, som personal inom skola, förskola, barnhälsovård, kultursektorn med flera. (Kalender, Biblioteksutveckling, Region Skåne.)

Genom det sökbara stödet Lärandespåret kan biblioteken söka medel för att själva planera och genomföra kompetensutvecklingsinsatser, som föreläsningar, workshops eller studiebesök.

Villkoret för att få stödet är att insatsen är öppen och relevant även för andra folkbibliotek i Skåne. Det skapar möjlighet till gemensamt lärande och kunskapsutbyte, och främjar nätverk och samarbeten.

Under 2023 beviljades tio olika ansökningar inom Lärandespåret, som genererade cirka 15 olika tillfällen för lärande för skånsk bibliotekspersonal, men också för personal från skola, skolbibliotek och förskola, bland andra. (Se bilaga Rapport Läsfrämjandelyftet Skåne 2022–2023) Merparten av dessa Lärandespår handlade om läsfrämjande. (Beviljade stöd till biblioteksutveckling, Region Skåne)

Den regionala biblioteksverksamheten i Skåne samarbetar med den nationella lärplattformen Digiteket som har sin bas i Malmö (se under avsnitt Kulturrådets uppdrag och insatser ovan.) Samarbetet gäller olika former av kompetensutvecklande insatser inom läs- och litteraturfrämjande för bibliotekspersonal, exempelvis webinarier, workshops och nätverksträffar. Det kan också handla om att ge biblioteken stöd för att dela kunskap och erfarenheter via texter och kurser på Digiteket, och om att olika regionala satsningar tar plats på lärplattformen för att kunna inspirera och spridas nationellt.

Stora utvecklingsdagen, SUD, är en av Kulturförvaltningens största återkommande mötesplatser. Det är en konferens om biblioteksutveckling som den regionala biblioteksverksamheten arrangerar tillsammans med de skånska folkbiblioteken i mars varje år, sedan 2018. På Stora utvecklingsdagen delar de skånska folkbiblioteken med sig av erfarenheter och kunskaper från olika utvecklingsprojekt, som ofta sker i samarbete med andra.

Konferensen innehåller också föreläsningar, workshops och en mäsä, som samlar många läsfrämjande aktörer.

Stora utvecklingsdagen 2024, *Länge leve läsglädjen!* med cirka 400 deltagare ägde rum den 20 mars i Lund och hade temat läsfrämjande och samverkan. Nytt för 2024 års SUD var att konferensen producerades i samverkan med fler läsfrämjande aktörer än bibliotek. Bibliotekens samverkanspartners i det läsfrämjande arbetet, som skola, förskola, barnhälsovård, kulturaktörer och var representerade i större utsträckning i både program och bland deltagarna.

Stora utvecklingsdagen 2025 äger rum i Hässleholm den 6 mars och har temat demokrati och mänskliga rättigheter.

Läsfrämjandelyftet Skåne

Den regionala biblioteksverksamheten i Skåne arbetar med Läsfrämjandelyft för folkbibliotek, en nationell satsning på kompetensutveckling för personal på folkbiblioteken inom litteraturförmedling och läsfrämjande med särskilt fokus på barns och ungas läsning.

Kulturrådet genomförde projektet 2021–2023, men genom ett bidrag till regionerna och kommunerna fortsätter arbetet med Läsfrämjandelyftet på regional och kommunal nivå även under 2024.

De skånska kommunerna har rekviderat sammanlagt 4 480 000 kronor för perioden 2022–2024, för kompetenshöjande insatser riktade till bibliotekspersonalen inom läsfrämjande och litteraturförmedling, med ett särskilt fokus på barns och ungas läsning.

Region Skåne har för samma period rekviderat 924 000 kronor för arbete med kommunernas deltagande i Läsfrämjandelyftet, till exempel genom kompetensutvecklingsinsatser och mötesplatser. De regionalt finansierade insatserna samlas under projektnamnet *Läsfrämjandelyftet Skåne*.

Under 2023 deltog cirka 650 personer i Skåne olika former av kompetensutvecklande insatser inom ramen för Läsfrämjandelyftet Skåne. Det handlade bland annat om utbildningar i berättarteknik, textsamtalet som metod i läsfrämjande arbete, tillgänglig kommunikation och litteraturfrämjande arbete i förskolan och om utbildning i metoden shared reading, som är en läs- och hälsofrämjande metod för samtal utifrån texter som man läser gemensamt i grupp.

Arbetet som genomfördes under perioden 2022–2023 sammanfattas i rapporten *Läsfrämjandelyftet Skåne 2022–2023* (se Bilaga).

Under 2024 fortsätter Läsfrämjandelyftet Skåne, med bland annat utbildningar i berättarteknik och läsfrämjande äventyrspedagogik, nätverksträffar på temat barnrätt och delaktighet, samverkan med KulturCrew kring bibliotekens arbete med barn och unga, samt en forskningscirkel i samarbete med Malmö universitet om läsfrämjande med ungdomar, med särskilt fokus på ungdomar med svenska som andraspråk. (Kalender, Biblioteksutveckling Region Skåne)

Processtöd och nätverk

Framtidsdialoger är en metod som Region Skåne och Lunds universitet utvecklat tillsammans och används för att utveckla kommunens biblioteksverksamhet utifrån de lokala förutsättningarna med biblioteksplanen som nod. (Framtidsdialoger – en metodbok, Region Skåne)

Den läsfrämjande verksamheten för barn och unga är en viktig del i folkbibliotekens biblioteksplaner, och planerna kompletteras i vissa fall med särskilda läsfrämjandeplaner- eller strategier.

Framtidsdialoger är en av de metoder som den regionala biblioteksverksamheten använder i sitt stöd till biblioteken i deras strategiska arbete med läsfrämjande för barn och unga.

Som en del av Läsfrämjandelyftet Skåne startade den regionala biblioteksverksamheten under 2023 en ny nätverksbyggande insats som kallas Fem bibliotek – fem träffar. Träffarna, som äger rum hos de medverkande folkbiblioteken, bygger på aktuella utmaningar i det läsfrämjande arbetet hos biblioteken och främjar gemensamt lärande, kunskapsdelning och samarbete. Under 2023 deltog tio skånska folkbibliotek under temat Läsfrämjande och samverkan. Under 2024 deltar elva bibliotek under temat Barnrätt och delaktighet. (Ett himla trevligt och ganska lätt upplägg, Digiteket 2023)

Bokstart Skåne

En del av den regionala biblioteksverksamhetens arbete med läsfrämjande för barn och unga är Bokstart Skåne. Bokstart Skåne består av två delar:

- Bokstart Skåne: gåvobok och dialogläsning med de allra yngsta. Sedan 2022 avsätter Primärvårdsnämnden i Region Skåne varje år närmare två miljoner kronor i sin budget för att alla skånska barn ska få en bok vid det hembesök som Barnhälsovården, BHV, gör när barnet blir åtta månader. Vid samma tillfälle dialogläser BHV-sjuksköterskan boken med barnet, för att inspirera föräldrarna till fortsatt läsning. Gåvoboken och dialogläsningen är en del av det skånska barnhälsovårdsprogrammet. Under åren 2022–2024 är det boken Leka tittut av Annika Thore och Maria Nilsson Thore som delas ut vid hembesöken.

Kulturförvaltningen samarbetar med Utvecklingsenhet barnhälsa inom Avdelningen för hälso- och sjukvårdsstyrning när det gäller arbetet med gåvobok och dialogläsning i Bokstart Skåne. Det gäller framför allt processen att välja ny titel på gåvoboken, där både BHV-sjuksköterskor och bibliotekarier i Skåne är aktiva i urvalet.

Tillsammans med Utvecklingsenhet barnhälsa anordnar Kulturförvaltningen också vartannat år en fortbildningsdag för BHV-sjuksköterskor och bibliotekspersonal om läsfrämjande och små barns språkutveckling.

Tillsammans med Myndigheten för tillgängliga medier, MTM, undersöker arbetsgruppen för Bokstart Skåne möjligheten för synskadade barn och/eller synskadade föräldrar att få en anpassad Bokstartsbok som är taktil eller kompletterad med punktskrift.

- *Kompetensutveckling, nätverk och stöd till bibliotekens Bokstartsarbete*
Under 2017–2021 genomförde Kulturförvaltningen ett regionalt Bokstartsprojekt med medel från Kulturrådet, Bokstart i Skåne: Livets tre bokstartsögonblick. Projektet engagerade merparten av folkbiblioteken i de skånska kommunerna, samt flera andra konst- och kulturaktörer i Skåne, som BUFF Malmö filmfestival, dansduon Waileth&Bardon, danskompaniet Memory Wax, Wanås konst, Moderna museet och Trelleborgs museum.

Efter att projektet avslutats har den regionala biblioteksverksamheten fortsatt att stödja de skånska folkbibliotekens arbete med Bokstart genom kompetensutvecklingsinsatser, omvärldsbevakning och olika former av nätverksträffar. 2022 genomfördes en stor konferens om Bokstart Skåne i Malmö, öppen för alla som arbetar med små barns språkutveckling, *Med orden växer världen*.

Folkbiblioteken kan söka medel från Kulturrådet för Bokstartsprojekt eller för att skapa så kallade Språknätverk, och flera skånska folkbibliotek har under 2024 pågående projekt som involverar samarbeten med lokala aktörer som barnhälsovård och förskola.

Kulturförvaltningen arbetar för att ytterligare sprida Bokstart i Skåne – till fler arenor, rum och aktörer i samhället. Arbetet omfattar också att sprida kännedom om och skapa mer samverkan med bibliotek och andra aktörer kring Bokstart Skåne: *gåvobok och dialogläsning med de allra yngsta*.

Slutsatser och utvecklingsspår

Många av de läsfrämjande satsningar som den regionala biblioteksverksamheten och de skånska folkbiblioteken arbetar med under 2024 har en tydlig riktning framåt och är av långsiktig karaktär.

De extra resurser som har fördelats till kommuner och regioner inom Läsfrämjandelyftet under åren 2022–2024 har skapat många möjligheter och bidragit till värdefulla erfarenheter och ny kunskap. Inte minst har satsningen på nya vetenskapliga resurser, inspirerande artiklar och metodmaterial på Digiteket, som också Region Skåne har bidragit till, gett en värdefull gemensam kunskapsbas att utgå från i utvecklingsarbetet, på alla nivåer.

Det är tydligt att större regionala satsningar på gemensam kompetensutveckling är viktiga även framåt, inte minst för de mindre kommunerna. Erfarenheterna från Läsfrämjandelyftet visar hur de, förutom att stärka kompetensen hos bibliotekspersonalen, skapar nätverk både i och utanför biblioteksvärlden, och ger tillfällen för kunskapsdelning, vilket driver utvecklingen framåt.

De många läsfrämjande projekt som pågår på de skånska folkbiblioteken med stöd från Region Skåne flyttar fram positionerna både regionalt och nationellt genom utforskande och metodutveckling, inte minst när det gäller arbetet med nationella minoriteter, barn med annat modersmål än svenska och barn med funktionsnedsättning.

Ett stort fokus på läsfrämjande, och en förståelse för vikten av läsning, från såväl nationellt och regionalt som kommunalt håll,

skapar goda förutsättningar för fortsatta satsningar inom det läsfrämjande området. Med ändamålsenliga resurser till Kulturförvaltningen, och till folkbiblioteken, kan mycket av det som har påbörjats under Läsfrämjandelyftet vidareutvecklas och spridas.

När det gäller den regionala biblioteksverksamhetens stöd till folkbiblioteken inom det läs- och litteraturfrämjande området för barn och unga prioriteras följande utvecklingsspår:

Stimulera och stödja läsfrämjande arbete med fokus på de prioriterade målgrupperna

Barn med funktionsnedsättning, barn som har ett annat modersmål än svenska och barn som tillhör någon av de nationella minoriteterna är dubbelt prioriterade i bibliotekens läsfrämjande arbete. Det avspeglas inte i verkligheten, då det fortfarande är relativt få bibliotek som har särskilt riktad verksamhet till dessa grupper av barn och ungdomar. Men det pågår intressant utvecklingsarbete med regionala utvecklingsmedel på flera skånska bibliotek, som sprids till fler.

Ett exempel är projektet Bibblan sjunger på biblioteket Sjöbo, där man jobbar framgångsrikt för gruppen barn med funktionsnedsättning. Projektledaren Hanna Andersson fick Svenska akademins bibliotekariepris 2024 för sitt inkluderande arbete. Ett annat exempel är projektet Språkrevitaliserande metoder för nationella minoritetsspråket romani på Oxiebiblioteket i Malmö, bland andra.

Bibliotekspersonal behöver mer kunskap och fler metoder, men också bättre nätverk och samverkan, för att nå och arbeta läsfrämjande med de prioriterade målgrupperna.

Genom att konsekvent lyfta dessa perspektiv i alla regionala kompetensutvecklingsinsatser, utvecklingsprojekt och andra insatser, som exempelvis Bokstart Skåne, Framtidsdialoger och Fem bibliotek – fem träffar, kan Region Skåne stimulera och stödja det

läsfrämjande arbetet med fokus på de prioriterade målgrupperna i Skåne.

Stärka det läsfrämjande nätverket i Skåne

Samverkan står fortsatt i fokus för det läsfrämjande arbetet framöver. Arbetet inom Läsfrämjandelyftet under 2023 och 2024 visar att det fortsätter att vara ett helt avgörande område för att biblioteken ska möta sina målgrupper, inte minst de prioriterade målgrupperna.

Fortbildning, mötesplatser och nätverk som är öppna för olika aktörer och yrkesgrupper främjar samverkan inom området läsfrämjande för barn och unga. Att tillsammans ta del av ny kunskap, inspiration och konkreta verktyg för arbetet med läsfrämjande för barn och unga ger en god gemensam grund för samarbete. Det ger också möjlighet att få syn på och använda varandras kompletterande kompetenser och plattformar för att nå fler med det läsfrämjande arbetet.

Att bygga upp och stärka ett regionalt nätverk av läsfrämjare genom gemensam fortbildning och mötesplatser är något som underlättar och breddar folkbibliotekens samverkan med andra viktiga aktörer, som exempelvis skola, förskola, fritidshem, föreningar och barnhälsovård när det gäller läsfrämjande med barn och unga. Det stärker också folkbibliotekets roll att vara en motor och en resurs för det läsfrämjande arbetet i hela kommunen.

Region Skånes kulturförvaltning är en samordnande kraft för sådana kompetensutvecklande initiativ inom läsfrämjande för barn och unga, och har förutsättningar att ytterligare förstärka den rollen, inte minst genom samarbete med de olika kultur- och bildningsaktörer som får regionalt stöd. Stora utvecklingsdagen 2024 var ett exempel av många på en mötesplats inom läsfrämjande som vände sig till en blandad målgrupp, men där bibliotekens samverkan stod i fokus. Fortbildningsdagen Det stora läsäventyret för förskola och bibliotek i

november 2023 var ett annat (se bilaga 1 Rapport Läsfrämjandelyftet Skåne 2022–2023).

Främja barns och ungas delaktighet

Barns och ungas delaktighet är ett viktigt utvecklingsområde för folkbiblioteken, och något som ofta upplevs som svårt att hitta fungerande former för. Men att stärka målgruppens egen roll som läsfrämjare, exempelvis genom barns och ungas delaktighet i utformandet av insatser, innebär många möjligheter för biblioteken att skapa engagemang, bredd och träffsäkerhet i sitt läsfrämjande arbete.

Den nätverksbyggande kompetensutvecklingsinsatsen *Fem bibliotek – fem träffar* har temat barnrätt och delaktighet 2024–2025. Med elva medverkande bibliotek innebär det att en tredjedel av de skånska kommunernas folkbibliotek kommer att ha ett särskilt fokus på dessa frågor under perioden.

Under 2024 och 2025 samarbetar den regionala biblioteksverksamheten med Malmö universitet kring forskningscirkel för ungdomsbibliotekarier om läsfrämjande insatser med ungdomar, och utbildningen har ett särskilt fokus på ungdomar med svenska som andraspråk. Under utbildningen ska de medverkande biblioteken ta fram och utvärdera läsfrämjande insatser som riktar sig särskilt till ungdomar – en målgrupp som biblioteken har svårt att nå. (Forskningscirkel om läsfrämjande med ungdomar, Region Skåne.)

Under 2024 inleder den regionala biblioteksverksamheten ett samarbete med KulturCrew Skåne (KulturCrew) med syfte att öka folkbibliotekens möjligheter att arbeta med barns och ungas delaktighet i biblioteksverksamhet via modellen KulturCrew. Syftet är att undersöka hur bibliotek kan arbeta med lokala KulturCrew, bland annat för att göra sin läsfrämjande verksamhet mer relevant och för att nå fler barn och unga.

Tematiska satsningar som de ovan nämnda ger ringar på vattnet, vilket ger effekt på de ansökningar om biblioteksutvecklingsstöd som sedan kommer in. Region Skåne bör därför ha beredskap för att kunna erbjuda fortsatta stödinsatser, fortbildning och framtida satsningar inom området barns och ungas delaktighet i läsfrämjande.

Region Skånes satsningar korrelerar med att Kulturrådet lyfter just ungdomars läsning, bland annat genom genom ett riktat bidrag till folkbibliotekens läsfrämjande arbete under 2024–2026, Mer läsning, där projekt som riktar sig till unga mellan 13 och 25 år är prioriterade.

I Kulturrådets rapport Nuläge – barns och ungas läsning från februari 2023 slås bland annat fast att barns och ungas delaktighet är viktigt för ökat läsande. Rapporten pekar också på behovet av fler riktade läsfrämjande insatser i socioekonomiskt utsatta områden, vilket ytterligare understryks i rapporten *Att främja läsning för unga*, en kunskapsöversikt från Kulturrådet om läsfrämjande för unga i områden med socioekonomiska utmaningar. (Att främja läsning för unga, Kulturrådet 2024).

Främja social läsning och berättande som skapar gemenskap

Det finns en stor läsfrämjande kraft i att sätta läsningen i ett socialt sammanhang, särskilt när det gäller barn och unga.

När det gäller de riktigt små barnen är dialogläsningen och högläsningen viktiga och dokumenterat effektiva redskap för att skapa intresse för läsning och att främja språkutveckling.

Barn i alla åldrar fångas av spännande historier och ett inlevelsefullt berättande. Bokklubbar och olika former av samtal med utgångspunkt i det man har läst ger berättelserna nya dimensioner och skapar samtidigt en läsande gemenskap.

För äldre barn och ungdomar kan sociala sammanhang och samtal kring läsning och skrivande, både med vuxna och med andra

ungdomar, vara det som gör att man börjar definiera sig som en läsande person och hittar till litteraturen. När det gäller unga mellan 13 och 25 år i områden med socioekonomiska utmaningar så kan social läsning och så kallad interaktiv motivation stärka läsningen. (Att främja läsning för unga, Kulturrådet 2024).

Den läs- och hälsofrämjande metoden Shared reading (se närmare beskrivning under rubriken Kultur och hälsa) används i allt större utsträckning och med goda resultat i många typer av sammanhang, exempelvis med äldre, personer med funktionsnedsättningar, inom barn- och ungdomspsykiatri, i skola och på fritids, och har visat sig fungera väl i både hälso- och läsfrämjande syfte tillsammans med barn och ungdomar. (Social läsning i historisk belysning, Digiteket 2023)

Region Skånes kulturförvaltning har sedan 2016 erbjudit utbildning, konferenser och nätverksträffar kring metoden och intresset ökar stadigt. Under hösten 2024 erbjuder Kulturförvaltningen en utbildning till läsledare inom Shared reading till bibliotek, studieförbund och andra kulturverksamheter. Det var så många som 52 personer som sökte de 13 platserna, när erbjudandet gick ut under våren 2024.

En större regional sektorsövergripande satsning på Shared reading med fokus på just barns och ungas läsning i Skåne skulle vara ett effektivt sätt att sprida en framgångsrik metod till fler läsfrämjare, och är under planering.

Under 2023 tog cirka 70 biblioteksanställda i Skåne del av en utbildning i berättande under ledning av Teater Sagohuset i Lund, som en del av Läsfrämjandelyftet Skåne. Under 2024 och 2025 fortsätter utbildningarna, som har fått ett mycket positivt gensvar.

Tillsammans med andra insatser inom berättande, dialogläsning och högläsning, exempelvis inom Bokstart Skåne och i ett flertal större biblioteksutvecklingsprojekt med regional finansiering, skapas en

stabil grund för en fortsatt satsning på berättande och högläsning som ett redskap i läsfrämjande arbete i Skåne. Det finns också många synergier i ett fortsatt samarbete mellan bibliotek och andra kulturaktörer och kulturarenor i Skåne.

Andra språk- och läsfrämjande insatser genom Region Skånes kulturförvaltning

Litteratur och serier

Region Skånes handlingsplan för litteratur och serier 2018–2023 är Skånes första plan för litteraturområdet, som nu förlängs och aktualiseras under 2024. Den utgår från tre perspektiv: utövarna som är författare, dramatiker, manusförfattare och serieskapare, litterära mötesplatser, scener och arrangemang samt publiken och läsarens perspektiv. I dessa perspektiv ingår läs- och litteraturfrämjande som betydelsebärande delar för hela litteraturområdet. Läs- och litteraturfrämjande omfattar de regionala verksamheterna som exempelvis centrumbildningarna men också fria aktörer vars verksamhet syftar till att arbeta läs- och litteraturfrämjande för olika målgrupper.

Några exempel på verksamheter som verkar läs- och litteraturfrämjande:

Litteralund

Litteralund är Sveriges största litteraturfestival för barn- och ungdomslitteratur och därmed också vägen in för olika målgrupper i att möta läs- och litteraturfrämjande, barnlitteraturen som konstform och ge olika ingångar till läsande och kreativt skapande inom litteraturområdet.

Folkets hörna

Folkets hörna är en mötesplats för skriv- och läsintresserade som har skrivprocessen i fokus. Verksamheten startades 2017 av Therése Granwald och Johan Blomgren.

- "Folkets hörna – arbete pågår", arrangemang på Skissernas museum i Lund.
- Textsamtalsgrupper: förmedling och organisation av responssamtal i mindre grupper
- Folkets hörna – podcast med åtta avsnitt per år
- Läs- och skrivfrämjande verksamhet för unga (15–19 år) utanför skolan i form av bland annat workshops, uppläsningar och textsamtal.

Författarcentrum Syd

Författarcentrum Syd bedriver rådgivning och förmedling av skriv- och läsprojekt, Skapande skola och andra skolprojekt. De driver skriv- och läsfrämjande projekt som ger författare uppdrag i skolan och som ger eleverna möjlighet att möta en författare. De verkar för att barn och unga ska ha tillgång till litteratur och skrivande även genom deras offentliga program som riktar sig till barn och unga.

Författarcentrum Syd bedriver läs- och skrivfrämjande för unga genom Författarcentrums nationella projekt "Jag skriver i dina ord", vilket är en skrivartävling för gymnasieskolor som omfattar gratis författarbesök och en professionell jury. Projektet, som firar 10-årsjubileum 2024, har byggts upp med stöd av kommuner och regioner i hela landet, bland annat med tre års stöd från Region Skåne, Region Kalmar, Region Blekinge och Region Kronoberg.

Centrum för dramatik Syd

Centrum för dramatik Syd driver Manustimmen och annan förmedling till bland annat skolan. Centrum för dramatik är eftertraktade för sin förmåga att nå ut till barn och unga i

kommunerna med sitt utbud till skola, bibliotek, föreningsliv, kulturinstitutioner med flera.

Seriefrämjandet

Seriefrämjandet bildades 1968 och är Sveriges organisation för konstformen tecknade serier. Seriefrämjandet verkar för att sprida kunskap om seriekonstens unika särart och utveckla den svenska seriekulturen.

Projektet *Nya berättelser och berättarformat barn och unga* startar under 2024. Serietecknare och spelutvecklare knyts samman med grupper av barn och unga i grundskoleålder, för att lyfta fram barns och ungas berättelser i en mångfald av olika former och uttryck. Det kan handla om individuella, kollektiva, sanna eller påhittade, muntliga, skriftliga eller tecknade berättelser. Målgruppen är i centrum både i urvalsprocess av serieskapare, i framtagande av innehåll, genomförande och produktion, samt i dess publika del och i utvärdering. Tillsammans med barn och unga, serieskapare och spelutvecklare ska Seriefrämjandet skapa digitala tecknade serier eller interaktiva serieberättelser i Augmented reality, AR. Projektet äger rum på skola eller fritidsgård i tre skånska kommuner.

Teater Sagohuset

Teater Sagohuset är en fri professionell teatergrupp i Lund som grundades 1987 och gör scenkonst för barn och unga. Som en del av ett pågående treårigt samarbetsprojekt, Hallå förskola!, med stöd från Allmänna arvsfonden, ska Teater Sagohuset skapa berättelser med förskolebarn. Det stora projektet knyter an till en app för nyanlända barn i förskoleåldern som ska användas som ett språkutvecklande verktyg. Syftet är också att förbereda nyanlända barn i förskoleåldern och deras föräldrar innan de börjar på förskolan.

Anette Eggert, författare

Författaren Anette Eggert, baserad i Veberöd i Lund driver projektet *Utforskande läs- och skrivprojekt med barn och unga i idrottsmiljö* som är ett flerdimensionellt projekt där målet dels är att i mötet med

barnen och genom deras skrivande och reflektioner få syn på och utveckla de egna texterna och författarskap, dels att hitta ett nytt sätt att öka barn och ungas nyfikenhet på skrivande. Projektet vill utforska vad som händer med det egna författarskapet och texterna när barn och unga får bli en del av skapandeprocessen. Bidrar processen också till att lyfta deras intresse för böcker och läsning, att få göra den egna rösten hörd? Projektet utförs i en idrottsmiljö och sätter fokus på en viktig genre – hästboken – som betyder mycket för många barn och unga och är en viktig inkörsport till läsande och skrivande.

Babbel-podden

Babbel-podden startades 2021 och drivs av två författare som skriver för barn och unga eftersom de tyckte att det saknades en seriös men också tillgänglig litterär plattform för barn- och ungdomslitteratur. Babbel-podden har blivit en uppmärksam digital mötesplats för alla som möter och arbetar med målgruppen barn och unga utifrån perspektivet litteratur- och läsfrämjande, har fått nationell spridning. Babbel-podden är inne på sin sjätte säsong. Målet är att fortsätta arbetet att lyfta och sprida barn- och ungdomslitteratur ytterligare i samverkan med andra aktörer med samma mål. Babbel-podden har produktionsstöd från Region Skåne och medfinansieras bland annat av Kulturrådet.

Kollaborativet

Kollaborativet är ett scenkonstkollektiv med bas i Malmö som grundades 2011 och skapar scenkonstnärliga upplevelser. Uttrycket är taktilt, visuellt och auditivt och syftar till att nå många – oavsett språk, ålder eller funktion. Projektet *Extraspråklig berättande*, *samprojekt med bibliotek och särskola* har som mål att skapa förutsättningar, genom tid och rum, för de barn som kommunicerar extraspråkligt, stödja barnen i deras eget uttryck och berättande med hjälp av iscensättningar och en rik variation av sinnligt språkande material.

Bildkonst, form och design

Inom verksamhetsområdet bildkonst, form och design finns tre verksamheter som arbetar läsfrämjande med stöd från Region Skåne.

Wanås konst

Sedan 2023 har Wanås konst, en internationell skulpturpark och ett centrum för konst och lärande i Östra Göinge, en språkfrämjande podd som riktar sig till små barn som besöker skulpturparken, Lilla konstpodden. Wanås konst har utvecklat podden, som består av sju avsnitt med konstprat, lekar och låtar för små barn och deras vuxna, med stöd från Region Skåne. Under hösten 2023 samarbetade Wanås konst med två förskolor med utgångspunkt i Lilla Konstpodden och under 2024 tar man fram en tillhörande lärarhandledning tillsammans med några av kommunens utvecklingspedagoger och didaktiker.

Wanås konst har tidigare drivit ett barnboksprojekt, bland annat tillsammans med författaren Sara Stridsberg och illustratören Beatrice Alemagna, samt samarbetat med barnboksfestivalen Litteralund under flera år. De har också haft en ungdomsgrupp, som arbetade med litteratur och arrangerade ett litteraturevent, kopplad till verksamheten.

Ystads konstmuseum och Bästa Biennalen

Bästa Biennalen tar fram en bok vartannat år som delas ut gratis till alla barn och ungdomar som deltar i Bästa Festivalen i hela Södra Sverige.

Ystads konstmuseum tar emot alla tredjeklasser i Ystads kommun inom ramen för kommunens kulturgaranti och samarbetar med skolbiblioteken i de två projekt som kommer att genomföras under 2024: "Den annorlunda ankungen" under våren och "Möjland" under hösten. Båda projekten relaterar till och innehåller litteratur och läsning samt eget skapande tillsammans med konstnärer. "Den annorlunda ankungen" har också genomförts 2022 och 2023.

Moderna museet

Som ett av flera museer i Skåne, har Moderna Museet Malmö medverkat i Bokstart Skåne. Inom projektet har man erbjudit möten och arrangemang som ger en bra start in i språkets och konstens värld. Det är ett sätt att utforska och utveckla museets verksamhet i arbete med barn i de yngre åldrarna (0–3 år) i vuxnas sällskap. Ett exempel är workshopen ”lek med färg”, en konstlek med färger och former tillsammans med Bellevuegårdsbiblioteket i Malmö, en lek för att upptäcka färger och former genom konsten, där man sedan tillsammans sätter ord på det som man upplever. Museet kopplar aktiviteterna till utställningar eller böcker, till exempel Hilma af Klint-utställningen 2020. Samarbetet med bland andra Bellevuegårdens bibliotek fortsätter under 2024 och 2025 i olika former.

Film och digitala spel

Läsfrämjande insatser syftar till att öka kunskapen att läsa, tala och skriva vilket är en förutsättning för förmågan att delta i samtal och göra sig hörd. Att läsa förknippas starkt med det skrivna ordet, samtidigt som vår tillvaro och världsbild i hög grad präglas av visuellt språk, i form av bilder och rörliga bilder. Läsfrämjande insatser kan därför ha en bred ansats utifrån ett vidgat språkbegrepp. Läsfrämjande arbete syftar också till att ge en kritisk och ifrågasättande medvetenhet kring film, mediers förmåga till manipulation och påverkan.

Bokstart-film är filmer för de allra yngsta, där barn- och ungdomsfilmfestivalen BUFF Malmö har varit delaktiga i Bokstart Skåne genom att köpa in en serie av filmer och ta fram en folder med syftet att tidigt stimulera språkutveckling genom att vuxna kommunicerar med barnet kring det som visas. BUFF har också filmer för de yngsta på sin hemsida.

Språkutveckling med film

”Shared viewing” är framtaget av Film i Skåne utifrån metoden shared reading och syftar till att lyfta över konceptet till läsande av film och digitala spel. Målet är att fler vuxna och barn ska ges förmågan läsa, tolka och prata kring rörliga bilder och att barn och unga känner sig trygga och har en vokabulär kring de rörliga bilder de möter och de känslor det väcker. Film i Skåne vill prova metoden under 2024.

Animation i förskolan utifrån barnens teckningar och berättelser

Under 2023 genomfördes ett projekt på Malmö universitet där förskolläraryrket utbildningen arbetade tillsammans med animatören Lasse Persson. Utifrån barnen teckningar skapades animationer, där figurer i teckningarna lyftes ut och blev rörliga. Samtidigt som barnen tecknade berättade de också vad de ritade och vad som hände i det de ritat. Teckningen och berättelsen blev sedan till små filmer som synliggjorde barnens eget berättande. Studenter som lärt sig metoden prövade den sedan med barn under perioder med verksamhetsförlagd undervisning, VFU. I utvärderingen lyfter man fram barnens möjlighet att synliggöras och komma till tals.

Spelcirkel på bibliotek

På Kristianstads bibliotek har man sedan en tid spelcirkel där deltagarna träffas regelbundet och pratar om ett digitalt spel som de alla spelat. Det liknar på många sätt en bokcirkel men utgår från ett annat medium.

Att läsa film

Läsfrämjande insatser syftar till att öka kunskapen att läsa, tala och skriva vilket är en förutsättning för förmågan att delta i samtal och göra sig hörd. Att läsa förknippas starkt med det skrivna ordet, samtidigt som vår tillvaro och världsbild i hög grad präglas av visuellt språk, i form av bilder och rörliga bilder. Läsfrämjande insatser kan därför ha en bred ansats utifrån ett vidgat språkbegrepp. Läsfrämjande arbete syftar också till att ge en kritisk och

ifrågasättande medvetenhet kring film, mediers förmåga till manipulation och påverkan.

Folkbildning

Åtta studieförbund i Skåne får verksamhetsbidrag från Region Skåne för att främja sin regionala verksamhet. Läsfrämjande är en viktig och traditionellt stark del av de skånska studieförbundens verksamhet, och de når via sina lokala verksamheter många olika målgrupper med sitt läsfrämjande arbete.

Det läsfrämjande arbetet präglas av studieförbundens tre verksamhetsformer:

- Kulturprogram, exempelvis föreläsningar med författare.
- Annan folkbildningsverksamhet som är en friare form av studiecirkel – exempelvis helgaktiviteter med fokus på skrivande.
- Studiecirkelformen, det vill säga grupper om cirka 12–20 personer, med en utbildningsplan: kamratcirklar som läsecirklar, shared reading-cirklar, skrivarcirklar.

ABF är ett av flera exempel på studieförbund med en bred läsfrämjande verksamhet, bland annat riktad till barn och unga. De läsfrämjande insatserna sker ofta i samverkan med bibliotek, föreningsliv och civilsamhälle.

Hösten 2023 arrangerade ABF Skåne tillsammans med sin medlemsorganisation Dyslexiförbundet Skåne ett antal författarsamtal med författaren Sara Bergmark Elfgren. Föreläsningarna genomfördes under läslovet vecka 44 och riktade sig till barn och unga, 12–25 år. Före föreläsningen berättade Dyslexiförbundet om sin verksamhet och biblioteken tog fram lättlästa böcker på samma tema som Sara Bergmark Elfgrens böcker.

Alla i åldersgruppen 12–25 år fick också välja en bok att ta med sig hem efter föreläsningen.

ABF-avdelningar bedriver själva olika typer av läsfrämjande verksamhet och studiecirklar som belyser läsfrämjande. Två exempel är hur ABF Mittskåne genomför föreläsningsverksamhet med författare samt ABF Sydvästras arbete med metodmaterialet Läs för mig, framtaget av ABF för att diskutera högläsningens betydelse och uppmåna föräldrar att läsa för sina barn oavsett hemspråk.

Kultur och hälsa

Region Skånes kulturförvaltning har sedan år 2016 arbetat för att högläsningssmetoden *Shared Reading* ska spridas och användas i Skåne. Det har bland annat arrangerats konferenser, utbildningar och inspirationsdagar.

Shared Reading utvecklades av litteraturvetare i Storbritannien och är ett läs- och hälsofrämjande koncept, som låter människor få möta och reflektera över kortare texter, noveller eller lyrik. Metoden används i många olika sammanhang och för flera olika målgrupper. Konceptet välkomnar både vana och ovana läsare, men passar särskilt bra för att väcka läslust, öka språkutveckling och ge personer, som av olika anledningar har svårt att läsa själva, en läsupplevelse.

(Shared reading, delad läsning, gemensam läsning. Region Skåne 2019)

Shared Reading används också ofta för att stärka människor i utanförskap eller med psykisk ohälsa. Litteraturens och läsningens roll i förebyggande, hälsofrämjande och rehabiliterande arbete lyfts, utan att upphovsmännen bakom konceptet utger den för att vara en behandlande terapi.

Personer anställda vid skånska bibliotek, studieförbund och folkhögskolor har erbjudits utbildning i metoden då det krävs en tredagarsutbildning för att bli certifierad som Shared Reading-

cirkelledare. En förutsättning för att bli antagen på utbildningen har ofta varit att verksamheterna planerar att samverka med till exempel hälso- och sjukvården, äldreomsorgen, LSS eller skolor.

Kulturförvaltningens Shared Reading-insatser har skett i samverkan med forskare från språk- och litteraturcentrum vid Lunds universitet och Föreningen Shared Reading Skåne. De har även skett i samarbete Region Skånes sjukhusbibliotek, vilket har lett till att det idag erbjuds Shared Reading i vuxenpsykiatri, barn- och ungdomspsykiatri och på Fontänhuset.

Kulturarv

Ett exempel på en aktör inom kulturarvsområdet som arbetar läs- och språkfrämjande med barn är Landskrona museum. Tillsammans med bibliotekets barnverksamheter i Landskrona, och i samverkan med ett antal andra aktörer i staden, till exempel Konsthallen, utvecklade man 2019 en turnerande verksamhet, Nell & Draken. Namnet kommer från Landskrona museums kreativa verkstad Ateljé Nell, döpt efter konstnären Nell Walden, och Draken som är namnet på stadsbibliotekets barn- och ungdomsavdelning. Tillsammans med övriga aktörer, som Kulturskolan och Landskrona foto, erbjuds olika aktiviteter och teman med utgångspunkt i litteratur, läsning och kreativt skapande.

Verksamheten har sedan 2019 fortsatt att utvecklas och turnera. Det har bland annat bjudits på cirkusturné, spionakademi, Krakel Spektakelvecka, kreativa workshops, ljud- och ljusexperiment, pysselpåsar och mycket annat. Projektet syftar till att möta barn och deras familjer i deras närmiljöer.

Scenkonst och musik

I Skåne arbetar verksamheter inom scenkonstområdet (teater, dans, cirkus) med hög grad av medskapande när man skapar föreställningar för barn och unga vuxna. Scenkonstaktörer involverar barn och unga

vuxna som målgrupper, när man arbetar nära i produktionsprocessen blir dialog, involvering och medskapande med målgruppen ingångar till språk och litteratur på ett nytt sätt. Barn som tar del och upplever medskapande i scenkonst får en ingång till språk och litteratur. Många produktioner som görs tar också sin utgångspunkt i litteratur och böcker eller serier.

Inom scenkonst arbetar man för att på olika sätt utveckla alla sidor av språk, där även kroppsliga språk ingår och förutsättningar eller insikter för olika sätt att kommunicera väcks. Scenkonst lyfter ofta olika sätt att kommunicera och verksamheter arbetar på flerspråkiga föreställningar eller väver in delaktighet som stimulerar språkutveckling ibland kopplat till fysisk rörelse.

För de minsta barnen kan det exempelvis handla om rim och ramsor, sång, rytmik, teckenspråk och rörelser där man också deltar med kroppen i rörelse och dans. För målgruppen äldre barn och unga vuxna kan läsning, utveckling av ordförråd och eget författande stimuleras genom att lyssna till och skapa musik. Texten är särskilt framträdande inom genrer såsom hiphop och rap. Johan Söderman, professor i barn- och ungdomsvetenskap på Göteborgs universitet, lyfter i sin forskning fram rap som en ingång till språkligt intresse, särskilt hos utlandsfödda killar. Inom scenkonstområdet är detta en identifierad utvecklingslinje att följa.

Ett exempel på en verksamhet som arbetar stärkande är Teater Sagohuset som under 2023 gav kurser och utbildade närmare 70 bibliotekarier i hela regionen med hjälp av Lärandespåret för biblioteksutveckling. Med teaterns verktyg inspirerar kurserna bibliotekarier att utveckla sitt berättande med hjälp av berättartekniska övningar som levandegör berättelser och fångar en publik.

Under 2024 erbjuder verksamheten samma grundkurs, och har efter förfrågan utvecklat två fortsättningskurser: en för bibliotekarier som

arbetar med yngre barn och en för dem som arbetar med äldre. (Kurs i berättarteknik för bibliotekspersonal, Region Skåne)

Musik i Syds Utvecklingscentrum Unga Musik i Syd arbetar med barn och ungas lust till ord och språkutforskande på flera fronter.

Utvecklingscentrum Unga Musik i Syd har tillsammans med apputvecklarna Edurama tagit fram en två appar. Den första, MusikA, är till sin grund ett digitalt musik- och rytm pedagogiskt verktyg men även inbegriper sång och språkutvecklande delar, på fler språk än svenska. Den senaste uppdateringen innehåller bland annat ett nytt digitalt spel med Malmö Operas barnkör. MusikA riktar sig till barn i förskoleåldern och deras vuxna och används i förskolor i hela Sverige.

Det andra exemplet är appen Hallå förskola, som tas fram inom ramarna för det treåriga arvsfondsprojektet Svenska i förskolan. Hallå förskola är ett hjälpmedel för att pedagogiskt och konstnärligt arbeta språkfrämjande med de yngsta. Primär målgrupp är barn som inte har svenska som första språk, men appen riktar sig till alla. Projektägare är Sensus i samarbete med Utvecklingscentrum Unga Musik i Syd och redan nämnda Edurama samt Teater Sagohuset.

Båda apparna finns att ladda ned gratis och fungerar på alla enheter.

(Foto: Kennet Ruona)

Utvecklingscentrum Unga Musik i Syd har också under många år drivit Rösträtt – sång på förskolan som syftar till att förskolebarn, på sina egna villkor, ska stärkas i det sjungande språket som uttrycksform. I Rösträtt ingår fortbildning i form av kompetenshöjande insatser till förskolepedagoger, spridningskonferenser och sångcoacher som turnerar på förskolor i hela Skåne. Det har även bildats förskolepersonalkörer och en familjekör – för att nå barn och deras familjer under den fria tiden. Numer är Rösträtt ett nationellt projekt, då samtliga regioner i Sverige ingår i samarbetet. Mer information och även rörligt material finns här [Sångsatsning Skåne och Kronoberg - Unga Musik i Syd](#)

Nationella minoriteter

Region Skåne vill främja och stärka de nationella minoriteternas möjlighet att behålla sina kulturella rötter och språk. Detta genom att dels utlysa sökbara projektmedel som endast de nationella

minoriteternas organisationer och föreningar kan söka, dels genom verksamhetsstöd.

Projektstöd kan sökas för tidsbegränsade kulturprojekt. Genom stödet ska nationella minoriteters möjligheter att behålla och utveckla sin kultur, sitt kulturarv och sitt språk främjas och stärkas. Barns och ungas möjligheter att bevara och utveckla sin kultur, gärna via överföring av språk och kultur mellan generationerna, är prioriterat. Under 2023 var även skrivande, berättande, läsfrämjande och tillgång till litteratur för både barn, unga och äldre prioriterat. Detta utifrån nämndes prioriteringar på såväl läsfrämjande som målgruppen äldre.

Av 13 beviljade projektansökningar har tre projekt ett klart uttalat syfte att vara språkstärkande för målgruppen barn. Sverigefinska riksförbundets familjeläger med fokus på språköverföring mellan generationer, Romska kulturcentret i Malmös språkläger för romska barn och unga samt Finska föreningen i Lunds halloweenfest för barn som rolig uppstart för föreningens prioritering på att arrangera fler barnaktiviteter och därmed locka fler familjer till sig under 2024.

Därutöver beviljades stöd till Malmö Ungdomscentrals språkseminarium om det nationella minoritetsspråket romani chib. Syftet var dels att presentera de språkstärkande insatser som föreningen arbetat med det senaste året/åren, dels att lyfta fram andra organisationers och myndigheters insatser inom området. Seminariet innehöll bland annat boksläpp av föreningens nyskrivna sagobok på romani arli och svenska. Därutöver var det premiärvisning av föreningens barnkonventionsfilmer ”Barn har rätt” på olika romska dialekter.

Malmö Ungdomscentral har gjort en informationsfolder samt korta utbildningsfilmer om barnkonventionen där barnen får enkla beskrivningar av artiklarna på modersmålet ur ett barns perspektiv. Filmerna kan användas av såväl modersmåls lärare som föräldrar för att undervisa om och prata om barnkonventionen. Region Skåne

beviljade medfinansiering till projektet under 2022. Stödet avsåg att bredda informationen till fler romska varieteter samt att samtliga filmer textas på svenska för ökad språkförståelse.

Såväl sagoboken som barnkonventionsfilmerna har producerats med medfinansiering från Region Skåne. Föreningen har sedan tidigare producerat kortfilmer om djur och frukt riktade till yngre barn att användas av både i hemmet och i modersmålsundervisningen. Även dessa har delfinansierats av Region Skåne och finns fritt att tillgå på UR Play och Youtube.

I seminariepubliken fanns bland annat deltagare från såväl modersmålsenheten i Malmö samt från biblioteken i Malmö, men även andra professioner och från andra delar av Skåne. Det saknas litteratur där texten finns på både romani chib och svenska. Många barn kan inte tillräckligt mycket romani för att kunna förstå bokens innehåll på det egna språket. Det saknas också undervisningsmaterial, vilket många modersmåls lärare vittnar om. Initiativ för att stärka språkinläring och läsning är välkommet, och såväl bibliotekspersonal som modersmåls lärare såg stor potential i sagoboken som ska finnas på olika romska varieteter.

Bilaga

Rapport Läsfrämjandelyftet Skåne 2022–2023

Region Skånes kulturförvaltning, december 2023

Inledning

Detta är en rapport som beskriver Läsfrämjandelyftet Skåne 2022–2023, alltså det arbete och de insatser som genomförts av Region Skåne inom ramen för det nationella projektet Läsfrämjandelyft för folkbibliotek. Majoriteten av insatserna har genomförts i samverkan med de skånska folkbiblioteken och andra aktörer.

Bakgrund

Läsfrämjandelyft för folkbibliotek är en nationell satsning 2021–2023 på kompetensutveckling för personal på folkbiblioteken inom litteraturförmedling och läsfrämjande med särskilt fokus på barns och ungas läsning.

Läsfrämjandelyftets långsiktiga mål är att bidra till att skapa en likvärdig och hållbar infrastruktur för folkbibliotekens kompetensutveckling, med fokus på läsfrämjande och litteraturförmedling, för att ge barn och unga mer likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsupplevelser. Det är Kulturrådet som driver projektet på uppdrag av regeringen. Arbetet sker i samverkan med de regionala biblioteksverksamheterna, statliga myndigheter, kommuner, universitet, högskolor och andra aktörer.

De olika delarna av det nationella projektet är:

- En kurs för bibliotekschefer
- Digitala frukostträffar
- Nya vetenskapliga lärresurser om läsfrämjande och litteraturförmedling

- Läsfrämjandelyftet som en del av Digiteket
- Bidrag till kommuner och regioner för kompetensutvecklingsinsatser (rekvireras nov 2022 samt dec 2023)

Läs mer: <https://www.kulturradet.se/i-fokus/bibliotek/lasframjandelyft-for-folkbibliotek/>

Bidrag till Region Skåne

I slutet av 2022 rekvirerade Region Skåne 445 000 kronor från Kulturrådet. Pengarna kunde användas fram till och med december 2023 för insatser för att stödja kompetensutveckling inom läs- och litteraturfrämjande för barn och unga hos de skånska folkbiblioteken.

I december 2023 rekvirerade Region Skåne 478 000 kronor för samma ändamål. Denna summa får användas till och med december 2024.

Att bidraget kan användas fram till och med december 2024 innebär att genomförandet av projektet Läsfrämjandelyft för folkbibliotek 2021–2023 i praktiken fortsätter under hela 2024, även om det nationella projektet avslutas i och med slutet på 2023. Samma villkor gäller för de bidrag som kommunbiblioteken har rekvirerat.

Av de 33 skånska kommunerna var det 27 som sökte och fick bidraget både 2022 och 2023, dock var det inte samma kommuner som inte rekvirerade pengar de båda åren.

Bidragen till kommunerna ska gå till kompetenshöjande insatser inom läs- och litteraturfrämjande med barn och unga för all folkbibliotekspersonal.

Förberedelser och underlag

Under våren 2022 bidrog Region Skåne med underlag till Kulturrådet för arbetet med Läsfrämjandelyftet. Vi utgick då bland annat från erfarenheter från det mångåriga läsfrämjande arbetet med kommunerna, bibliotekens olika utvecklingsprojekt, Bokstart Skåne, genomförda kompetensutvecklingsinsatser samt Digitalt först.

Våra inspel skedde genom inskickat skriftligt material, möten med KUR, via Föreningen för regional biblioteksverksamhets samordningsgrupp för Läsfrämjandelyftet och genom de möten med kontaktpersoner för Läsfrämjandelyftet som Kulturrådet arrangerade löpande.

Några av de många saker som Region Skåne i detta inledande skede höll fram som viktiga för Läsfrämjandelyftet var:

- Fokus på **forskning**
- Bibliotekens läsfrämjande i **bred samverkan** med andra aktörer för att nå fler. Alla kan vara läsfrämjare! Biblioteken kan stötta andra!
- Inspiration och kunskaper från **andra konst- och kulturområden**
- Att **lyfta och dela** de kunskaper och erfarenheter som redan finns hos bibliotekspersonalen

Dialogmöte med folkbibliotekschefer i Skåne

I september 2022 arrangerade Region Skåne ett dialogmöte för de skånska folkbibliotekscheferna och projektledarna för Läsfrämjandelyftet. Det handlade främst om att ge bibliotekscheferna möjlighet att komma med inspel till KUR inför det kommande chefsspåret i Läsfrämjandelyftet. Det blev också ett tillfälle för cheferna att lyfta angelägna ämnen och teman för satsningen nationellt och regionalt.

Det som cheferna lyfte som de viktigaste ingredienserna i Läsfrämjandelyftet (inkl. chefsspåret) var:

- Kompetensutveckling, metoder, nätverk för **samverkan**
- Metoder, tillfällen och nätverk för **kunskapsdelning** inom professionen, men också mellan personalgrupper på arbetsplatsen.

- **Regionala satsningar** på kompetensutveckling, särskilt viktigt för små kommuner och skapar nätverk och tillfällen för kunskapsdelning.

- **Forskning** och **mätbara mål**.

- **Metodutveckling**

Enkät till folkbibliotekspersonal

I oktober 2022 skickade Region Skåne ut en enkät med frågor till de skånska folkbiblioteken med en mängd frågor om det läsfrämjande arbetet med barn och unga samt om kompetensutveckling – befintlig och önskad. Det kom in svar från 23 bibliotek i 21 kommuner, alla mycket genomarbetade och utförliga. Tillsammans utgjorde svaren ett gediget underlag för det fortsatta arbetet.

Det som vi kunde se i svaren är, bland mycket annat, att:

- det finns en stor **”läsfrämjarglädje”** och **stolthet** över lyckade lokala satsningar, men brist på

tid, personal och ibland kunskap för att **nå** och jobba med en mycket bred målgrupp, 0–18 år.

- **fler tillfällen** för kompetensutveckling efterfrågas. **Region Skånes arrangemang** är mycket viktiga och uppskattade.

- många kämpar med att nå och engagera **ungdomarna**.

- det finns ett stort behov av kunskaper för att jobba läs- och litteraturfrämjande med **barn och unga med funktionsnedsättning**.

- mycket få bibliotek arbetar läsfrämjande med **barn och unga från de nationella minoriteterna**.

- det finns behov av kunskaper och inspiration för att jobba läsfrämjande med **barn och unga som har ett annat modersmål än svenska**.

- nästan alla vill **samverka mer** och med fler, gärna med föreningar och fritids.
- inspiration sökes! Hur gör andra? **Goda exempel** på enkla och **bra metoder som funkar** efterfrågas.
- man vill gärna ta del av **ny forskning om läsfrämjande** för att veta vad som fungerar och varför.
- många vill gärna använda **mer musik, drama, berättande, film och sociala medier** i sitt läsfrämjande arbete och efterfrågar kompetensutveckling inom dessa områden.

Tolkning av uppdrag och underlag

Med utgångspunkt i beskrivningen av uppdraget för Läsfrämjandelyft för folkbibliotek och vårt eget underlag (se ovan) så tog vi fram en inriktning för Läsfrämjandelyftet Skåne.

Kunskapsdelning och kollegialt lärande

Vi stärktes i vår uppfattning att det var viktigt att låta bibliotekspersonalens kompetens och breda erfarenhet av läsfrämjande, både på folk- och skolbibliotek, vara ett fundament att bygga på. Detta är ett område där man har stor erfarenhet, mycket kunskap och många goda idéer på biblioteken.

Det är angeläget att skapa nätverk och utrymme för kunskapsdelning och kollegialt lärande.

Samverkan för att nå prioriterade målgrupper

Vi ville lyfta samverkan och samverkanskompetensen i alla lägen, inte minst som en möjlighet att nå och arbeta med bibliotekets prioriterade målgrupper.

Hur kan vi göra läsfrämjare av fler av alla de vuxna, och för den delen också andra unga, som möter barn och unga? Hur kan biblioteken sprida sina kunskaper till andra sektorer, eller i samverkan stötta andra att läsfrämja?

Forskning

En viktig utgångspunkt för projektet skulle vara aktuell forskning inom läsfrämjande, språk- och litteraturredidaktik samt barn-och ungdomslitteratur.

Här är den skattkista av nya vetenskapliga lärresurser på lärplattformen Digiteket mycket användbar och värd att lyfta i olika insatser. Det är viktigt att ha forskningen i ryggen när man argumenterar för sitt arbete och sina satsningar.

Även våra egna och bibliotekens kontakter till universitet och högskolor i Skåne bör stärkas.

Bygga på befintliga strukturer

Ett medskick från Kulturrådet för arbetet med Läsfrämjandelyftet var att bygga på befintliga strukturer och samarbeten. Vår skånska struktur för stöd, kunskapsdelning och kompetensutveckling mellan biblioteken visade sig återigen vara en bra landningsbana för nationella satsningar av detta slag. Vi beslutade att vi skulle förstärka budgeten för vårt Lärandespår med hjälp av bidraget, och ännu tydligare kommunicera möjligheten att söka pengar för kompetensutvecklingsinsatser till biblioteken.

Lärandespåret öppnar för fler

Vi beslutade oss också för att öppna Lärandespåret för fler, för att möjliggöra för andra aktörer inom läsfrämjande och kultur att bidra med kompetensutveckling till de skånska folkbiblioteken. Vi ville också ge mycket plats i Läsfrämjandelyftet för inspirationen från andra konst- och kulturformer och från andra kulturverksamheter. Det blir en yta för samarbeten och nätverk att skapas.

Genomförda insatser 2022–2023

• Workshopdag om Läsfrämjandelyftet och Digiteket, 7 dec 2022

Samarrangemang med Digiteket om dela-kultur med inspiration till att skapa och ta del av det nya läsfrämjande innehållet på Digiteket. Region Skåne informerade om kommande insatser och om ett stärkt

Lärandespar inom ramen för Läsfrämjandelyftet. Vi gjorde under dagen en gemensam kartläggning över läsfrämjande insatser på skånska bibliotek, som Digiteket sedan använt för att producera material under 2023. Cirka 70 deltagare.

• Workshop i kollegialt lärande inom läsfrämjande på Stora utvecklingsdagen, 17 mars

Som en del av Stora utvecklingsdagen 2023 med temat **samtal** höll vi en workshop för cirka 25 personer om kollegialt lärande inom Läsfrämjandelyftet. Vi utgick från och lyfte materialet Vägledning för kollegialt lärande på Digiteket.

<https://digiteket.se/inspirationsartikel/vagledning-for-kollegialt-larande/>

<https://digiteket.se/inspirationsartikel/kollegialt-larande-i-praktiken-att-fa-syn-pa-sina-egna-och-varandras-kompetenser/>

• Fem bibliotek – fem träffar med tema läsfrämjande i samverkan. Två grupper och tio nätverksträffar, april-december

Fem bibliotek – fem träffar är en form av regionala träffar för gemensamt lärande, kunskapsdelning, nätverkande och omvärldsbevakning för folkbibliotek. Vi tog fram detta koncept med utgångspunkt i behoven inom Läsfrämjandelyftet.

Två eller tre barn- och ungdomsbibliotekarier från tio olika bibliotek samt deras chefer deltog. Träffarna ägde rum hos de deltagande biblioteken, och vid varje träff presenterade värdbiblioteket ett ”case” ur sin verksamhet, som gruppen sedan diskuterade.

Temat för träffarna under 2023 var Läsfrämjande i samverkan.

<https://digiteket.se/inspirationsartikel/ett-himla-trevligt-och-ganska-latt-upplagg/>

• Bokprovning med temaeftermiddag om läsfrämjande i samverkan med idrotts- och föreningsliv, 8 maj

Varje år turnerar Svenska barnboksinstitutet, SBI, med sin Bokprovning. Den innehåller analyser, statistik och temaföreläsningar utifrån föregående års utgivning av barn- och ungdomsböcker. Som en del av Läsfrämjandelyftet så utökade vi i år Bokprovningen med en temaeftermiddag om läsfrämjande i idrotts- och föreningsliv. Vi kombinerade där ett av SBI:s teman för 2023, idrott i litteraturen, med vårt tema, samverkan. Två skånska barnboksförfattare som skriver om idrott och jobbar med läsfrämjande i idrottsföreningar bjöds in, tillsammans med en representant för föreningen Helamalmö.

Drygt 100 deltagare från skol- och folkbibliotek, samt några föreningar.

• Två föreläsningar om muntligt berättande med fil.dr. Ola Henricsson inkl. kort teaterföreställning på samma tema, med Teater Sagohuset, Lund 5 maj och Ängelholm 20 juni 2024

Berättelsen har en enorm kraft för att förstärka lärande, engagemang och relationer, samt skapar goda förutsättningar för läsning och läsfrämjande arbete. Forskaren och grundskolläraren Ola Henricsson, Göteborgs universitet, har skrivit en avhandling om det muntliga berättandet och delade med sig av tips och inspiration till cirka 70 bibliotekariéer från hela Skåne i Lund och ytterligare 30 i Ängelholm våren 2023. Hans föreläsning kompletterades med den korta pjäsen Skratt i skolan med Teater Sagohuset.

Arrangerat av Teater Sagohuset genom Lärandespåret.

• Workshops i berättarteknik med Teater Sagohuset, fyra omgångar à två dagar (maj-nov)

Drygt 60 barn- och ungabibliotekariéer från skånska folkbibliotek gick under 2023 en tvådagarskurs i berättarteknik på Teater Sagohuset i Lund. De fick under handledning av professionella skådespelare

redskap, tekniker och inspiration att använda vid exempelvis sagostunder, dramatiseringar, bokprat och presentationer.

Arrangerat av Teater Sagohuset genom Lärandespåret.

• Bibliotekschefsmöte om läsfrämjande och kollegialt lärande med Digiteket och Åse Hedemark, 20 oktober

Höstens regionala möte med Skånes folkbibliotekschefer ägnades delvis åt presentation och workshop om kollegialt lärande i Läsfrämjandelyftet med Digiteket. Forskaren Åse Hedemark från Uppsala universitet presenterade forskningsöversikten Barns och ungas läspraktiker som hon har skrivit och som är en av flera nya vetenskapliga lärresurser i Digitekets läsfrämjandesatsning som är en del av Läsfrämjandelyftet.

<https://digiteket.se/inspirationsartikel/barns-och-ungas-las-och-bibliotekspraktiker-enkunskapsoversikt/>

• IBBY:s årliga barnlitteraturföreläsning 2023 med Åsa Lind, 26 oktober

På Region Skånes initiativ har en ny årlig barnlitteraturföreläsning instiftats i Lund. Föreläsningen arrangeras av IBBY Sverige och Litteralund med stöd av Region Skåne. Varje år är det en författare eller illustratör som ger sina perspektiv på barn- och ungdomslitteratur. Premiärrådet 2023 var det författaren Åsa Lind som höll föreläsningen för cirka 80 personer, bland annat bibliotekspersonal. Föreläsningen filmas och läggs ut i textform i efterhand.

<https://ibby.se/2023/09/20/ibbys-arliga-barnlitteraturforelasning/>

• Kurs i Textsamtal som metod för läs- och skrivfrämjande på bibliotek, fokus ungdomar, med Folkets hörna, tre tillfällen i november.

Bibliotekarier som vill starta skrivande aktiviteter på sitt bibliotek med ungdomar, eller som redan arrangerar sådana aktiviteter, fick fördjupa sig i textrespons och textsamtal under tre

halvdagsworkshops med Therese Granwald och Johan Blomgren från Folkets hörna. Folkets hörna är ett slags mötesplats för alla skriv- och läsintresserade där skrivprocessen står i fokus, bland annat i scensamtal på Skissernas museum i Lund. Som avslutning fick gruppen vara med om ett sådant samtal på Skissernas museum. Åtta bibliotekarier från folk- och skolbibliotek tog del av kursen.

Arrangerat av Folkets hörna genom Lärandespåret.

• Presentation av Fem bibliotek – fem träffar på Kulturrådets Frukostträff med Läsfrämjandelyftet i oktober

Tillsammans med Höganäs bibliotek och Åstorps bibliotek presenterade vi vårt koncept Fem bibliotek – fem träffar med tema läsfrämjande i samverkan på Läsfrämjandelyftets frukostträff i oktober. Representanter från de två biblioteken berättade om hur det har varit att arrangera och delta i träffarna, och om vad de har tagit med sig. Deltagare var bibliotekspersonal från hela Sverige.

<https://www.kulturradet.se/i-fokus/bibliotek/lasframjandelyft-for-folkbibliotek/digitala-frukosttraffar-med-lasframjandelyftet/frukosttraff-oktober-2023/>

• Digital kurs i Tillgänglig kommunikation, kommunikationsstöd och AKK för musei- och bibliotekspersonal, fyra tillfällen 2023–2024, med start 8 nov

Kursledaren och logopeden Susanna Müller går igenom olika metoder och strategier för hur man praktiskt kan samspela med barn och vuxna med kommunikationssvårigheter för att stödja deras kommunikation, till exempel med hjälp av alternativ och kompletterande kommunikation, AKK.

Cirka 20 deltagare.

• Fokusdagar Shared reading barn och unga med Henrik Wig, 15 och 16 november

Inspiration och nya verktyg för utbildade läsledare inom Shared reading som vill börja arbeta också med barn och unga i sina Shared reading-cirklar. Henrik Wig är en erfaren pedagog, läsledare och författare som har specialiserat sig på Shared reading.

17 deltagare från folk-, skol- och sjukhusbibliotek, samt universitet och föreningar.

• Det stora läsäventyret, en kunskapsdag om litteraturfrämjande arbete i förskolan 24 nov

En heldagskonferens om litteraturfrämjande arbete i förskolan för förskolor och bibliotek som vill samverka. Föreläsningar och workshops som stärker samverkan.

Cirka 200 deltagare från bibliotek och förskola i hela Skåne. Arrangemang av Burlövs, Kävlinge, Lomma, Staffanstorps och Svedala bibliotek genom Lärandespåret.

• Stora utvecklingsdagen 2024, Länge leve läsglädjen! om läsfrämjande och samverkan. 20 mars 2024.

Planeringen för SUD 2024 inleddes våren 2023, och är således en del av Läsfrämjandelyftet 2023 och 2024. För att stärka det läsfrämjande nätverket i Skåne bjuds intresserade från olika sektorer och yrkesgrupper in att delta och medverka i konferensen.

Scenprogrammet har fokus på forskning inom läsfrämjande och workshop-programmet fokuserar på kunskapsdelning genom delaktighet, berättelser och aktiviteter.

Vi tar höjd för cirka 350 deltagare från olika yrkesgrupper och verksamheter i Skåne.

Slutsatser och spår framåt

Samverkan fortsätter att stå i fokus för Läsfrämjandelyftet Skåne 2024. Arbetet under 2023 visar att det fortsätter att vara ett helt avgörande område för att biblioteken ska möta sina målgrupper.

Prioriterade målgrupper fortsatt i fokus

Vi fortsätter också att jobba med att lyfta arbetet med bibliotekens olika prioriterade målgrupper, och lägger lite extra krut på barnrätt, delaktighet och arbetet med ungdomars läsning. Det är något vi har starkt stöd för hos biblioteken, visar alla insatser under 2023. Vi tar fasta på erfarenheterna av två lyckade omgångar med det nya konceptet Fem bibliotek – fem träffar och gör 2024 en ny serie träffar med fem nya bibliotek, på tema barnrätt och delaktighet. En omgång forskningscirklar för ungdomsbibliotekarier är planerad tillsammans med Malmö universitet under 2024. Insatsen kommer att handla om läsfrämjande aktiviteter med ungdomar, och särskilt ungdomar med annat modersmål än svenska.

Utbildningen i tillgänglig kommunikation, kommunikationsstöd och AKK fortsätter under 2024 och leder förhoppningsvis till nya initiativ och projekt inom tillgänglig läsning på biblioteken som deltar.

Den sociala läsningen

De sociala aspekterna av läsning fortsätter att vara mycket intressanta, och intresset för att arbeta med Shared reading och andra metoder som stärker det sociala sammanhanget kring barns och ungas läsning är mycket stort. Vi följer intressant forskning som lyfter effekter på både psykisk hälsa och läsförmåga. Vi hoppas också kunna anordna någon form av fortbildning kring detta under året.

Kollegialt lärande och forskning

Det kollegiala lärandet som involverar hela arbetsplatsen, inte enbart dem som är barnbibliotekarier, är viktigt att fortsätta lyfta i våra olika stöd, insatser och i vår dialog med biblioteken. Det finns också stora vinster i att träffas över kommungränser, det visar inte minst de goda erfarenheterna av Fem bibliotek – fem träffar. Vi skulle också vilja se fler samarbeten mellan de olika bibliotekstyperna under 2024. Digiteket fortsätter att erbjuda olika resurser för att arbeta med kollegialt lärande och samverkan på olika sätt, vilket vi drar nytta av.

Digiteket tar stor plats i vårt arbete framåt, både som samarbetspartner och genom det faktum att vi lyfter lärplattformen och möjligheten att bidra till dess innehåll i alla sammanhang vi kan. Inte minst all den nya forskning kring läsfrämjande och läsning som finns på Digiteket förtjänar att lyftas i fler och bredare sammanhang.

Bygga läsfrämjande nätverk – mötesplatser och Lärandespår

Vi arbetar vidare med att bygga nätverk kring läsfrämjande i Skåne, eller skapa förutsättning för att de byggs. Därför ser vi mycket fram emot Stora utvecklingsdagen 2024 som ett mycket bra tillfälle för nya kontakter att knytas och samarbeten att påbörjas eller fördjupas.

Ett annat sätt att stärka nätverken är att fortsätta låta Lärandespåret vara öppet för andra än bibliotek att söka. Det skapar värdefulla kontakter och idéer för samarbeten, en riktig win-winsituation för utbildare och bibliotek. Men det kräver ett riktat arbete för att kommunicera och tillgängliggöra denna satsning till dem som har kompetensen och möjligheten att erbjuda kompetensutvecklingsinsatser inom läsfrämjande för folkbibliotek. Bland våra verksamhetsbidragsmottagare finns många intressanta kandidater, så som Centrum för Dramatik, Författarcentrum Syd och Drömmarnas hus, där dialog har inletts, för att lyfta några.

Långsiktighet och framförhållning

Framförhållning och planering är A och O för att folkbiblioteken ska kunna ta del av den fortbildning Region Skåne erbjuder. Under 2023 uppstod en viss trängsel framåt höstkanten, eftersom både Region Skånes, KUR:s och bibliotekens egen planering kom i gång för sent på grund av projektets förutsättningar. Detta inverkade troligen negativt på deltagande i ett par av våra insatser – inga stora förluster, men det går att göra ännu bättre.

Det är därför angeläget att fortsätta bygga på de årligen återkommande arrangemangen, som exempelvis Bokprovningen med temaeftermiddag i maj och IBBY:s årliga barnlitteraturföreläsning i oktober, som båda återkommer 2024. Tillfällen för

kompetensutveckling som man vet återkommer varje år är lätta för biblioteken att planera in i god tid.

Samarbeten med festivaler

Även kompetensutveckling för bibliotekspersonal som arrangeras av och i samband med våra skånska olika bok- och litteraturfestivaler genom Lärandespåret är en insats som ska förstärkas.

Kristianstads bokfestival och Trelleborgs litteraturfestival, som båda arrangeras av kommunens bibliotek, kommer förhoppningsvis att söka medel för ändamålet 2024 respektive 2025. Vi arbetar för att fler ska upptäcka och använda sig av möjligheten.

Lärandespåret – stärker samarbeten och kompetens

Vi fortsätter också att uppmuntra biblioteken att söka Lärandespåret för olika former av kompetensutvecklingsinsatser, och uppmuntrar att man även bjuder in sina samarbetspartners i kommunen till insatserna för att skapa en gemensam plattform för samarbete.

Det gyllene exemplet från 2023 var Det stora läsäventyret den 24 november, som innebar att personal från bibliotek och förskolor i en mängd skånska kommuner fick en gemensam kunskapsinjektion för det fortsatta samarbetet. Samtidigt stärkte det också samarbetet mellan fem skånska bibliotek som stod för arrangemanget tillsammans.

Vi hoppas och tror på fler liknande insatser från de skånska folkbiblioteken 2024.